

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО І ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО
МИСТЕЦТВА ТА РЕСТАВРАЦІЇ

САМОСТІЙНА РОБОТА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 1.Монументальне мистецтво.

СПЕЦКУРС «ГРАФІКА»

Для спеціальності 6.020205 «Образотворче мистецтво»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Автор:
асистент Плотнікова В.В.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
Протокол № 1 від “01” вересня 2017 р.

Івано-Франківськ

2017

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Питання для самостійного опрацювання
5. Питання для самоконтролю знань по темах дисципліни
6. Рекомендовані підручники та посібники
7. Індивідуальна навчальна робота зі студентами
8. Тестові завдання для самоконтролю

1. ВСТУП

Навчальний курс «Графіка» – невід’ємна частина підготовки студентів спеціальності «Образотворче мистецтво» в освоєнні графічної грамоти і має значний освітньо-виховний вплив на формування художнього смаку і становлення особистості вчителя образотворчого мистецтва, розвиток його творчих здібностей до художньої та педагогічної діяльності.

Графіка — різновид мистецтва, назва якого походить від грецького слова, що в перекладі означає «пишу, дряпаю, маляю». Графіку можна вважати основою всіх образотворчих мистецтв, адже основним засобом створення художнього образу у графіці виступає найпростіший для людини спосіб відтворення побаченого — лінія, штрих, які творять контур предмету або фігури.

Графіка як навчальна дисципліна має необмежені можливості для творчого розвитку студентів і позитивно впливає на формування їх творчих якостей і високої художньої культури.

Програмові завдання спрямовані на формування і розвиток композиційно-творчого мислення, виявлення художнього образу, концентрацію ідеї, синтез та організацію задуму у полі формату.

Метою навчального курсу є навчити студента практично оволодіти графічними техніками авторського друку, виробити знання, навички й уміння, які сприятимуть самостійному виконанню завдань у графічних техніках, навчити користуватися зображальними і виражальними засобами графіки; власне професійно підготувати фахівця з високим рівнем художньої майстерності щодо самостійного творчого вирішення завдань художньої і педагогічної діяльності.

Практична робота курсу побудована із завдань, що ґрунтуються на вмінні оволодіти способами створення естампа.

Тематика програмових завдань підібрана за педагогічним принципом, від простого до складного і складає цілісну систему, спрямовану на послідовне становлення професійних знань, вмінь, виховання активних творчих якостей педагога-художника.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією із важливих складових вивчення спецкурсу «Графіка» у сучасній вищій школі є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і потяг до наукової роботи. Самостійна робота є основним засобом набуття знань у вільний від занять час.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни “Спеціалізація 1.Монументальне мистецтво. Графіка”, ознайомити їх з основним понятійно-категоріальним апаратом.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість студентам глибше ознайомитися з темами або окремими питаннями, які не були винесені на лекційні або практичні заняття. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Спецкурс «Графіка» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об’єктом, метою, завданням та функціями навчального курсу.

В процесі викладання дисципліни студенти отримують знання з теорії, технології та технік графіки, навчаються правильному володінню

інструментами для гравіювання; умінню виконувати підготовчий етюд з натури для подальшого його опрацювання у власних творах, пошуку композиційних ескізів для завдання. та вміння самостійно аналізувати, комплексно вивчати та об'єктивно висвітлювати події та явища минулого, давати їм оцінку.

Загалом виконання зазначених аспектів дає можливість студентам:

- закомпонувати зображення, вибрати необхідний формат;
- побудувати зображення враховуючи форму і пропорції предметів, їх співвідношення у просторі, використовуючи за основу твору натурні замальовки;
- передавати на зображальній площині об'ємні, просторові і матеріальні якості предмета;
- вести роботу послідовно: від простого до складного, від великої форми до деталей;
- застосовувати метод роботи відношеннями;
- використовувати техніку роботи графічними матеріалами.
- визначати графічні техніки плоского друку;
- стилізувати пейзаж за допомогою плями;
- створювати структуру композиції за допомогою чорної, білої та сірої плям;
- визначати сюжетний центр у зображенні громадських та культових споруд;
- знаходити оптимальне структурно-пластичне рішення композиції;
- виявляти головне і другорядне в зображенні і підпорядковувати одне одному;
- передавати характер предмета, його матеріальність;
- володіти графічними техніками високого друку та їх виражальними засобами;
- підготувати «дошку» для гравіювання;
- гравіювати чорні і білі штрихи, володіти розтяжкою тону та фактури;
- визначати основні принципи техніки кольорового лінориту;
- виявляти образну цілісність та єдність мотиву через техніку лінориту.
- визначати особливості графічних технік обрізної та торцевої гравюри;
- володіти техніко-технологічними процесами створення гравюри на дереві, матеріалами та інструментами;

- створювати композицію вітальної листівки у техніці високого друку;
- готувати основу для гравюри.

Простежити:

- зв'язок дисципліни «Спецкурс «Графіка» історією мистецтв, рисунком, живописом та іншими фаховими дисциплінами.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Спецкурс «Графіка»” спрямовані на те, щоб дати студентам знання не лише теоретичних основ, а й практичних навиків у творчій роботі.

Так, студенти в результаті освоєння матеріалів самостійної роботи повинні:

- мислити образно, площинно, створювати композицію, користуючись засобами виразності графіки – крапкою, штрихом, плямою;
- визначати графічні техніки плоского друку;
- визначати графічні техніки плоского друку;
- визначати графічні техніки високого друку;
- визначати графічні техніки глибокого друку;
- підготувати «дошку» для гравірування;
- гравірувати чорні і білі штрихи, володіти розтяжкою тону та фактури;
- виявляти образну цілісність та єдність мотиву через техніку лінориту.

3. СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «СПЕЦКУРС «ГРАФІКА»

Назва теми	Кількість годин відведених на самостійну роботу	
	д.ф.н.	з.ф.н
Тема 2. Вправи на оволодіння студентами навиками гравірування на лінолеумі, картоні та на сучасних матеріалах.	4	12
Тема 3. Створення графічної композиції натюрморту на основі постановки.	26	29
Тема 4. Створення композиції міського пейзажу так, щоб основні елементи композиції виявляли образну цілісність і єдність мотиву.	20	24
Тема 5. Створення композиції пейзажу «Старий Івано-Франківськ».	20	28
Тема 7. Прикладна графіка (Книжковий знак — екслібрис)	20	28
Тема 8. Вітальна листівка.	22	32
Тема 9. Ескіз фігурної композиції на вільну тему за вибором студента.	28	34
Загалом	140	187

4. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

- Ксилографія (обрізна і торцева)
- Лінорит, гравюра на картоні та гравюра на сучасних матеріалах, цинкографія
- Особливості техніки лінориту (чорно-біла, тональна, кольорова).
- Виразальні та зображальні засоби техніки лінориту
- Матеріали та інструменти ксилографії та лінориту
- Особливості графічної техніки: обрізної та торцевої гравюри на дереві.
- Історія розвитку ксилографії
- Техніко-технологічні процеси створення гравюри на дереві
- Матеріали й інструменти для гравюри на метали
- Аналіз графічних творів українських (М.Бойчук, В.Касіян, О.Кульчицька, С.Конончук, Г.Якутович) та зарубіжних (А.Дюрер, В.Фаворський, О.Кравченко та ін.) авторів
- Майстри мистецтва сучасної гравюри
- Тон і фактура в графічній композиції
- Рисунок пером і тушшю, його зображальні та виразальні можливості
- Стилзація і трансформація форм у графічному зображенні
- Короткочасні замальовки предметів побуту пензлем чи пером.
- Способи формування стилю в графічній композиції
- Умовно-асоціативна графічна форма в композиції натюрморту, пейзажу

5. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ

Тема: Графічні техніки високого друку

Питання для самоконтролю

1. Ксилографія (обрізна і торцева), лінорит, гравюра на картоні, гравюра на сучасних матеріалах
2. Принцип створення цинкографії
3. Виразальні та зображальні засоби техніки лінориту

Тема: Вправи на оволодіння студентами навиками гравірування на лінолеумі, картоні та на сучасних матеріалах.

- Техніка гравірування чорних і білих штрихів
- Розтягнення тону
- Фактурні вправи

Формат: за вибором студента

Матеріали: Лінолеум, картон

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ:

1. Під час перших вправ в гравіруванні слід випробувати різні прийоми різьблення: роботу білою лінією, чорною лінією, чорною плямою, тональні розтяги тощо.
2. Проба робиться для набуття початкових навичок у різьбленні та виявлення суб'єктивних уподобань до певної манери, і добре, якщо вона стане самостійною творчою роботою.
3. Є два основних види гравірування: перший, давніший, ще з часів обрізного деревориту, полягає в тому, що різець повторює ескіз, створений пензлем або пером, відображаючи на дошці виразні риси, другий походить від торцевого деревориту, враховує особливості інструмента, розкриває його виразні можливості. Якщо для першого виду характерною є робота чорною лінією, то для другого – білою, що більше відповідає особливостям різьблення дереворитними або ліноритними інструментами.
4. Перш ніж приступити до виконання гравюр на лінолеумі, необхідно трохи повправлятися на маленькому шматочку лінолеуму, відпрацювати глибину і форму штриха. Вправи можуть бути такими:
 - 1) розташувати кілька ліній - спочатку на однаковій відстані один від одного, потім, поступово збільшуючи цю відстань, довести частоту цих ліній до максимальної розрідженості (тобто до повної щільності кольору у відтиску);
 - 2) перехрещуються лінії;

- 3) хвилясті лінії;
- 4) точкові лінії (глибокий натиск і слабкий);
- 5) лінії по колу і т.д.;
- б) робота різними за профілем різцями

**Тема: Створення графічної композиції
натюрморту на основі постановки.**

Створити графічну композицію натюрморту на основі постановки.

Виконати натюрморт технікою лінориту з виявленням різних фактур гравірування (крапка, штрих, лінія, білі і чорні плями).

Формат: за вибором студента

Матеріали: папір,лінолеум

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ:

1. Скласти композицію з 3-5 речей.
2. Опрацювати зображені предмети,вводячи у структуру композиції крапку, лінію,штрих та чорну пляму.
3. Наступний етап роботи - це створення ескізу. Ескіз повинен бути добре продуманий і опрацьований, обов'язково потрібно визначитись, де буде світло, а де - темна пляма. Бажано зробити це чорними фарбами або хоча б олівцем. Це найвідповідальніший етап роботи. Тут треба вміти графічно мислити, перекладати об'ємне зображення на «мову» чорного і білого. За рахунок штрихів, їх товщини, частоти, розмірів, напрямків передається не тільки форма предметів, але і різниця в їх матеріалах. Ескіз роблять в розмір малюнка. На першій стадії своєї роботи потрібно прагнути знайти загальне графічне рішення.
4. Звернути увагу на засвоєні з попередніх вправ технічні навички та збагатити свої композиційні та творчі можливості у новій техніці.
5. Навчитись відображати замкнений простір, вправляти у фактурному розмаїтті, об'єднуючи композицію через ритміку чорного і білого.
6. Освоїти нову техніку. – **лінорит**.

Лінолеум - багатогатний матеріал для будь-яких творчих задумів: від екслібриса і книжкової заставки до великої станкової гравюри як чорної, так і кольорової. Гравюра на лінолеумі сприяє розвитку пластичного бачення. Заняття ліногравюрою не тільки цікаве, але й корисне тим, що привчає працювати в матеріалі, змушує багато малювати, постійно тренувати руку та очі.

1. Для роботи над гравюрою необхідні лінолеум, різці або штихель, валик, друкарські фарби і папір.
2. Для гравюри потрібен корковий лінолеум, середньої щільності, товщиною 2,5-3мм. Перед роботою його шліфують пемзою або

наждачним папером, поливаючи водою, спочатку вздовж, а потім впоперек. Чим краще і рівніше відшліфований лінолеум, тим легше буде на ньому працювати, тим більш тонкий штрих можна отримати у відбитку. На такий лінолеум добре накочується валиком фарба, а значить, легше отримати і хороші відбитки. Висохлий лінолеум необхідно обезжирити скипидаром і насухо витерти.

3. Після того, як ескіз завершений і графічне вирішення знайдене, переводять композицію на лінолеум.
Це можна зробити по-різному. За допомогою олівця перевести малюнок на кальку (калька дає можливість зворотного зображення). Покласти її на лінолеум, натертий воском, малюнком вниз і гладкою платівкою (зворотним кінцем ручки) передавати зображення по контуру. Віск дає можливість чіткого контуру. Можна покласти під кальку на лінолеум копіювальний папір, тоді лінолеум не обов'язково натирати воском, і перевести малюнок олівцем. Перекладений малюнок потрібно обвести тушшю, щоб він не стерся в процесі роботи. Тонкі лінії обводяться пером, а великі чорні плями зафарбовуються пензлем. Переводячи малюнок, треба пам'ятати, що все, зображене на лінолеумі, при друці вийде в зворотному, «дзеркальному» зображенні.
4. Поглиблення на лінолеумі робляться штихелями – різцями різних профілів і розмірів (грабштихель, мессерштихель, шпінштмхель, болтштихель, флахштихель, фаденштихель, тонштихель). Половина успіху в гравіруванні залежить від гостроти різця. Необхідно пам'ятати про техніку безпеки, щоб уникнути можливих неприємностей.
5. У подібній справі велике значення має правильне розташування кистей рук. Прийнято ліву (не ріжучу) руку, притримуючи лінолеум під час роботи, тримати нижче правої, робочої руки. Це необхідно тому, що різець може зірватися, а в такому положенні рук він не завдасть пошкоджень.
6. У роботі необхідна послідовність. Гравірування лінолеуму краще починати відразу з відповідальних місць. Спочатку обрізають тонкі лінії, прорізають штрихування, а потім широким різцем вибирають непотрібні місця фону. Корисно чергувати дрібну, «ювелірну» роботи з вибіркою великих площин. Тоді очі відпочивають і робота йде продуктивніше. Вирізання гравюри вимагає акуратності, посидючості, терпіння, не в якому разі не можна поспішати. Корисно знати, що чим більше штрих, тим глибше його потрібно прорізати.
7. Для друкування першого пробного відбитка береться чорна друкарська або масляна фарба, яка наноситься валиком на лінолеум рівномірно, так, щоб не було грудочок і нерівностей. Надрукувати декілька відбитків на верстаті або вручну. Один з них слід берегти незалежно від якості, а на другому виправляти тушшю або білилами, моменти, які недопрацьовані. Після, виправляється сама робота на лінолеумі і робиться черговий пробний відбиток. Відбиток вважається хорошим, якщо тон фарби темний і глибокий, а шар не надто густий і не рідкий, коли добре і чітко

пропечатаний кожен штрих, чи не забиті фарбою дрібні білі штрихи, немає слідів подряпин та інших дефектів лінолеуму, папір не пом'ятий і не надірваний.

8. Свіжий відбиток на гладкому папері не можна відразу складати в папку, деякий час він мають сохнути.
9. Після закінчення роботи форма і валик ретельно промиваються скипидаром і протираються ганчірочкою.

**Тема: Створення композиції міського пейзажу так,
щоб основні елементи композиції виявляли образну цілісність і єдність
мотиву.**

Композицію виконати технікою гравюри на картоні.

Формат: за вибором студента

Матеріали: папір, картон

Гравюра на картоні (фр. *gravure* від *graver* - вирізати, створювати рельєф) - різновид естампа. З причини своєї технологічної простоти цей вид гравюри часто використовується при навчанні в художніх школах, і на уроках образотворчого мистецтва. При цьому в ХХ столітті ряд значних художників-графіків використовували гравюру на картоні у своїй професійній практиці. Вид високого друку. Рельєфний відтиск для друку виготовляється за допомогою аплікації, складеної з окремих картонних елементів. Товщина картону повинна бути не менше 2-х мм.

**Тема:Створення композиції пейзажу
«Старий Івано-Франківськ».**

Роботу виконати технікою кольорового лінориту.

Формат: за вибором студента

Матеріали: папір, лінолеум

1. Звертається увага на можливість виконання гравюри на лінолеумі у глибокому просторі, на значення ритміки та плановості простору, тональне рішення повітряного середовища, емоційний настрій тощо.
2. Залежно від індивідуальних здібностей та уподобань студентів можна пропонувати завдання більш станкового або прикладного значення. Це розвиває індивідуальні творчі можливості студентів
3. Знання якості матеріалу допоможе ототожнити творчу мету,свідомо здійснювати художні засоби з урахування інструменту та матеріалу.
4. Послідовність виконання кольорового лінориту:
 1. Доречно розпочинати знайомство із технікою кольорового лінориту з копії роботи майстра. Засвоєння техніки кольорового друку на прикладі копіювання дає нові можливості для збагачення творчого арсеналу, розширює спектр професійних навичок студентів.

2. Роботу розпочинають з вивчення послідовності та особливостей виконання твору. Потім готуються малюнки – абриси окремо для кожного кольору. Вони, як і підготовлені належним чином дошки для гравірування, мають бути геометрично тотожними. Це стосується і паперу для друку тиражу.
3. Слід виготовити друкарську папку. Вона робиться з двох аркушів картону, на один з яких наклеєні кріплення для дошки, а на другий – для паперу. Кріплення наклеюються у вигляді кута смужка картону, у які вставляється дошка або папір. Товщина картону має бути меншою за товщину дошки, щоб під тиском верстата на паір передавлювалися відбитки від кріплень. Кріплення для паперу виготовляються аналогічно, тільки на верхні додатково приклеюються смужки паперу. Ця папка дає змогу досягти чіткого збігу фарб при друкуванні тиражу.
4. Вигравіровані належним чином дошки друкуються послідовно від світлих до темних на друкарському верстаті. Останньою друкється рисуюча фарба. При використанні покривних білил можливий друк спочатку темного поля, яке поступово перекривається світлішими фарбами, малюнок окреслюється не перекритими місцями темного кольору.
5. Фарби слід використовувати друкарські, або офсетні, а також художні олійні, які видавлюються на картон з метою позбавлення від надлишків жиру. Світлі фарби готуються на основі друкарських білил.
6. На дошку фарба наноситься тонким шаром за допомогою гумового вала. Товсті шари фарби, перекриваючи один одного, дадуть неохайний «відтиск»

Тема: Прикладна графіка

(Книжковий знак — екслібрис)

Створити для власної бібліотеки чи бібліотеки приятеля екслібрис, який би відповідав тематиці книгозбірки чи окремого її розділу. Екслібрис виконати технікою високого друку за вибором студента (дереворит, лінорит).

Формат: не більше 13 см зображувальної частини по більшій стороні

Матеріал: папір, дерево, лінолеум

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ:

- Ознайомлення з історією виникнення і розвитку екслібрису, особливостями композиційного рішення, поняттями про тематику і сюжетність.
- Знайомство з технікою і технологією гравірування лінолеуму.
- Виконання ескізу сюжетного екслібрису з урахуванням єдиного цілого зображення зі шрифтом.

- Виконання підготовки «дошки» та інструментів до гравірування.
- Перенесення ескізу в дзеркальному відображенні на лінолеум і гравірування.
- Друкування, корегування, оформлення естампу.

Тема: Вітальна листівка

Створити композицію вітальної листівки «Різдво», «День матері», «День святого Миколая» тощо за вибором студента. Виконати технікою високого друку (дереворит, лінорит).

Формат: не більше 14x9,5 см

Матеріал: папір, дерево, лінолеум

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ:

1. Визначитись з темою, яку розкриватиме вітальна листівка, та свято, якому вона буде присвячена.
2. Вибрати об'єкти, що входять до зображувальної частини композиції листівки.
3. Створити ескіз майбутнього твору прикладної графіки в олівці.
4. Виконати завершений ескіз композиції тушшю та пером на окремому аркуші паперу.
5. Перевести зображення у «дзеркальне» відображення.
6. Підготувати лінолеум, належно відшліфувавши.
7. Перевести зображення на лінолеум
8. Застосувати всі раніше здобуті навички у способах графічного вираження форми, фактури, плями

Тема: Створення фігуративної композиції

на вільну тему за вибором студента.

ЗАВДАННЯ: розробити ескіз фігуративної тематичної композиції на вільну тему за вибором студента. Виконати композицію технікою високого друку (дереворит, лінорит).

Виконати технікою високого друку (лінорит, дереворит).

Формат: за вибором студента

Матеріали: папір, дошка, лінолеум

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Белецкий П.А. Георгий Иванович Нарбут / П.А. Белецкий. – Л.:Искусство, 1985. – 238с.
2. Белічко Ю. Георгій В'ячеславович Якутович / Ю.Белічко. – К.:Мистецтво, 1968. – 87с.
3. Боголюбський Н.Я.Техніка офорта / Н.Я. Боголюбський, А.В. Чебикін. – К.:Вища школа, 1978. – 140с.
4. Владич Л. Василь Касіян / Л.Владич. – К.:мистецтво, 1977. – 247с.
5. В'юник А.О. Екслібриси українських художників / А.О.В'юник. - К.: Мистецтво, 1977. – 247с.
6. В'юник А.О. Українська графіка ХІ – початку ХХ ст/ А.О.В'юник.– К.:Мистецтво, 1994. – 328с.
7. Дорош А.Ю., Костюк С.П., Крушельницька Л.І. Іван Крушельницькій. Графіка: Альбом – каталог. – Львів, 2004. – 43с.
8. Еренбург И.Г., Алпатов М.В. Графика Пикассо / И.Г.Еренбург, М.В. Алпатов. – М.:Искусство, 1968. – 186с.
9. Жолтовський П.М. Малюнки Києво - Лаврської іконописної майстерні / П.М. Жолтовський. – К.:Наукова думка, 1982. – 287с.
- 10.Журов А.П.Гравюра на дереве /А.П. Журов, Е.М. Третьякова. - М.: Изобразительное Искусство, 1986. – 160с.
- 11.Звонцов В.М.Офорт/ В.М. Звонцов, В.И. Шистко. - М.: Искусство, 1971. – 184с.
- 12.Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп/Е.Ф. Ковтун. - Л.:Художник РСФСР, 1963. – 95с.
- 13.Кункіна Р.З., Сергій Конончук. Графіка / Р.З. Кункіна, Н.П.Францева,. – К.:Мистецтво, 1988. – 104с.
- 14.Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття /О.Лагутенко.– К.:Грані-Т, 2006, - 240с.
- 15.Логвин. Г.Н. З глибин. Гравюри українських стародруків ХVІ – ХVІІІст/ Г.Н. Логвин. – К.:Дніпро, 1990. – 707с.
- 16.Минаев Е.Н. Екслібрис/Е.Н. Минаев, С.П. Фортинский. – М.:Книга, 1970. – 239с.
- 17.Очерки о истории и технике гравюры. – М.:Изобразительное искусство, 1987. – 688с.
- 18.Степовик Д.В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво барокко/ Д.В. Степовик. – К.:Наукова думка, 1986. – 235с.
- 19.Степовик Д.В. Українська графіка ХVІ – ХVІІІ століть/ Д.В. Степовик. – К.:Наукова думка. 1982. – 331с.
- 20.Суворов П.И. Искусство литографии/П.И. Суворов. – М.:Искусство, 1964. – 342с.
- 21.Турченко Ю.Я. Український естамп/ Ю.Я. Турченко. – К.:Наукова думка, 1964. – 235с.

22. Турова В.В. Что такое гравюра/ В.В. Турова В.В. – М.:Изобразительное искусство, 1986. – 160с.
23. Хвостенко В.Є. Техніки авторського друку / В.Є. Хвостенко.- Харків:Колорит, 2004. – 82с.
24. Ямщиков С.В. Новые открытия советских реставраторов. Японская гравюра / С.В. Ямщиков – М.:Советский художник, 1979. – 144с.
25. Яців Р.М. Львівська графіка/Р.М. Яців. – К.:Наукова думка, 1992. – 119с.

7. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ

Індивідуальні навчально - творчі домашні завдання:

- Тон і фактура в графічній композиції
- Рисунок пером і тушшю, його зображальні та виражальні можливості
- Стилзація і трансформація форм у графічному зображенні
- Короткочасні замальовки предметів побуту пензлем чи пером.
- Графічне зображення фруктів різними графічними матеріалами в їхньому поєднанні
- Декоративне зображення із застосуванням різних прийомів та способів графічного відтворення природних форм стилізованого характеру.
- Способи формування стилю в графічній композиції
- Умовно-асоціативна графічна форма в композиції натюрморту, пейзажу, портрету

Методичні рекомендації щодо підготовки реферативної роботи об'ємом 12 сторінок включають в себе застосування відповідної методології.

Структура написання студентом реферату складається із наступних семи обов'язкових елементів:

- Вступна частина;
- Аналіз використаної літератури по темі (на 2-3 абзаци);
- Характеристика обраної теми та перспективність її дослідження;
- Визначити основні параметри викладу матеріалу;
- Навести історичний ілюстративний матеріал, що підтверджує вашу аргументаційну базу;
- Висновки;
- Список використаної літератури.

Критерії оцінювання реферату

Критерії	Для заліку
Глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	12-15 балів
Обґрунтоване розкриття проблеми	9-11 балів
Тема розкрита неповно	6-8 балів
Реферат суто компілятивного рівня	3-5 балів
Розкритий лише окремий аспект	1-2 бали
Реферат не зарахований	0 балів

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. До технік високого друку відносять

- а) офорт,ксилографію,монотипію
- б)ксилографію,літографію,дереворит
- в)дереворіз, дереворит, ксилографію та ліногравюру
- г)дереворіз,ксилографію,офорт

2. Принцип високого друку полягає в тому,що

- а)що всі місця дошки чи лінолеуму, які будуть друкуватись, заглиблюють, вирізуючи їх ножем або штихилем
- б) фарба лягає тільки на заглиблених місцях і під час друку в машині або при ручному тисненні переходить на папір
- в) що всі місця дошки чи лінолеуму, які не будуть друкуватись, заглиблюють, вирізуючи їх ножем або штихилем
- г) фарба лягає тільки в окремих заглиблених місцях і при тисненні переходить на папір

3. Найдавніший спосіб високого друку відомий у Китаї ще в IX столітті, звідки він у XIV столітті потрапив до Європи є

- а) офорт
- б)літографія
- в) дереворіз
- г) лінорит

4. Для дереворізу беруть

- а) сухе грушеве дерево
- б) тільки липове дерево
- в)сухе грушеве дерево, яблуневе, липове або горіхове дерево, розпиляне вздовж за волокнами деревини
- г) тільки горіхове дерево,розпиляне вздовж за волокнами деревини

5.Висота дошки у дереворізі повинна мати висоту

- а) 23 мм
- б) 24 мм
- в)42 мм
- г) 43 мм

6.Майстер гравюри на міді англійський ілюстратор Томас Бюїк у 1771 році подав на конкурс першу спробу гравюри на самшитовому дереві, відкривши нову техніку високого друку ,що має назву

- а) дереворит (репродукційна ксилографія)
- б) дереворіз
- в)офорт
- г) гравюра на міді

7.Ксилографія – це...

- а)гравюра на дереві, найдревніша техніка гравірування
- б) гравюра на металі
- в)гравюра на літографському камені
- г) гравюра на лінолеумі

8. У Європі ксилографія з'явилася в ... столітті

- а)XV
- б)XVI
- в)XVIII
- г) XI X

9. На які види поділяється графіка ?

- а)оригінальна, тиражна
- б)кольорова, тональна, лінійна

в) портретна, пейзажна, анімалістична

г) оригінальна, кольорова, тиражна

10. Вид гравюри, матеріалом для виготовлення форми в якому служить метал, має назву:

а) офорт

б) ксилографія

в) літографія

г) лінорит

11. Техніки друку, що існують у гравюрі:

а) пласка, висока, глибока

б) плоска, об'ємна

в) висока, низька

г) висока, плоска, об'ємна

12. Гравюра на картоні (фр. *gravure* від *graver* - вирізати, створювати рельєф) - різновид естампа, виконаного в техніці

а) високого друку

б) плоского друку

в) глибокого друку

г) об'ємного друку

13. Цинкографія - фотомеханічний процес виготовлення кліше (ілюстраційних форм високого друку) шляхом

а) фотографічного перенесення зображення на цинкову або іншу пластину, поверхня якої потім піддається тому, що травиться кислотою в пробільних ділянках зображення

б) гравірування на дереві

в) продряпування тонкої плівки кислотозахищеного шару лаку з надзвичайною легкістю

г) виконання малюнку на камені олівцем чи фарбою

14. При відтворенні кольорових оригіналів у техніці цинкографії виготовляють зазвичай кольороподілених кліше

а) 4

б) 3

в) 5

г) 2

15. Перші гравюри на лінолеумі виконані на початку.... століття

а) XX

б) XIX

в) XVI

г) XVIII

16. Оптимальна товщина пластику для гравюри з високим друком – ... мм.

а) 3

б) 5

в) 7

г) 10

17. Поглиблення на лінолеумі робляться різних профілів і розмірів

а) штихелями

б) офортними голками

в) канцелярськими ножами

г) графітними олівцями

18. Лінографюра - це графічна техніка... друку

а) високого

б) плоского

в) глибокого

г) об'ємного

19. Перед роботою..... шліфують пемзою або наждачним папером, поливаючи водою, спочатку вздовж, а потім впоперек.

- а) лінолеум
- б) дошку
- в) камінь
- г) мідну пластину

20. Під час технічного виконання гравюри на лінолеумі відповідно до техніки безпеки ліва рука гравера повинна

- а) знаходитись нижче правої, ріжучої руки, та підтримувати лінолеум під час роботи
- б) знаходитись поруч із інструментом (різцем)
- в) підтримувати праву руку під час здійснення рухів різцем
- г) бути незадіяна у технічному процесі виконання гравюри